

KATEDRA ARCHEOLOGIE UHK
POSUDEK Oponenta NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Autor: **Petra Šichanová**

Titul: **Keramický odpad v obilných silech na lokalitě Tuněchody u Chrudimi**
Rok: 2016

Počet stran (příloh): 85 (vlastní text), 33 stran obrazových příloh, 6 strany zdrojů a bibliografie

Oponent práce: Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Vyjádření:

Autorka se ve své práci zaměřuje na problematiku vzniku výplní zásobních jam a okrajově i dalších objektů odkrytých v rámci pozdně halštatského a časně laténského sídliště v Tuněchodích. Dílčím způsobem jsou zohledněny i zásobní objekty z doby římské odkryté na téže lokalitě. Jako hlavní metoda bylo zvoleno sledování výskytu tzv. slepků, které bylo dále doplněno o analýzy indexu fragmentarizace a rozložení velikosti keramických zlomků v mechanických vrstvách. Práce vychází ze studia 5 157 fragmentů vyzvednutých ze 47 zahloubených objektů.

V úvodních kapitolách je čtenář seznámen s cílem a strukturou práce, dále s historií výzkumu sídliště v Tuněchodích a jeho přírodními podmínkami.

Další, ne zcela šťastně nazvaná kapitola „Diskuse k terminologii“ obsahuje řadu informací týkajících se zacházení s obilím, funkce skladovacích objektů, příčiny a faktory jejich zániku, stejně jako pojednání o vývoji užívání zásobních jam od neolitu do novověku. Paradoxně skutečná diskuse k terminologii reprezentuje pouhý zlomek daného textu. Obdobně lze hodnotit i včleněnou podkapitolu „Typologie“, která mapuje především vývoj užívání těchto objektů; skutečným problémům typologie a klasifikace se však v zásadě nevěnuje. Nebylo by zde na škodu představit např. některé dříve vytvořené obecné popisné systémy (Šumberová 1996, fig. 3) nebo klasifikace vytvořené mj. přímo pro Ha D2-3 až LT A zásobní jámy (Waldhauser et al. 1993, Abb. 12; Beilage 3). Celkově lze ovšem říci, že z hlediska řešeného problému se v rámci kapitoly většinou jedná o informace nadbytečné, které ve finále ztěžují práci s dalším textem a znesnadňují orientaci v jeho částech, které jsou pro řešení téma podstatné.

Nejasně stavěná struktura se odráží i v následující kapitole „Kritika pramenů“. Je zde poměrně výstižně představena teorie transformací, problematika stratigrafií, možnosti interpretace vzniku výplní zahloubených objektů, způsob zkoumání vzniku výplní za využití slepků i formativní procesy a jejich vliv na zkoumané situace v Tuněchodích. Kapitola je tak vlastně jakousi směsicí kritiky pramenů, teoretických východisek a metodických poznámek. Zejména rozmělnění a nedůrazná prezentace konkrétních teoretických východisek má pak v některých případech nepříznivý vliv na vyznění následující analýzy.

V další kapitole jsou popsány konkrétní výsledky jednotlivých výzkumných kampaní s důrazem na zachycené zásobní jámy.

Následuje popis vlastní metody aplikované na sledovaný soubor. Kladně lze hodnotit zejména výstižný a podrobný popis metody sběru a archivace dat i aplikace jednotlivých analýz.

Součástí kapitoly „Metoda“ je i vlastní analýza situací, která by měla být dle mého názoru oddělena. Analýza postupuje po jednotlivých objektech. Poněkud nesystematicky je

postupováno i v této části práce. Nejprve jsou popsány formální a metrické vlastnosti objektu, pak následují vlastní výsledky jednotlivých analýz sledovaných vlastností keramického materiálu a teprve následně je představen popis v terénu dokumentované stratigrafie. Následují interpretace jednotlivých situací. Ty jsou vystavěny vedle sledování slepků a indexu fragmentarizace v jednotlivých vrstvách také na pozorování velikostních kategorií střepů. Autorka zde na tomto základě vyslovuje až kategorické závěry, které ovšem nejsou blíže argumentované. Je otázkou do diskuse, zda takovéto interpretace studovaný typ materiálu a situací vůbec umožňuje. Diskutabilní je i otázka využití hodnocení velikostních kategorií střepů, které nezohledňují sílu a hmotnost jednotlivých fragmentů a mohou tak být z hlediska interpretací sledovaných procesů zavádějící. Pro výpočet indexu fragmentarizace využívá autorka vzorec převzatý z práce Kuna – Profantová 2005, tedy vzorec vytvořený pro pravěký materiál z povrchových sběrů na Brandýsku. S ohledem na klíčové téma hodnocené práce by ovšem snad nebylo od věci stanovit vzorec vlastní, vycházející přímo z tuněchodského materiálu, který by zohledňoval jeho konkrétní charakter i odlišný nálezový kontext. Interpretace jednotlivých situací již zde nejsou konkrétně argumentovány. Autorka počítá s tím, že s jednotlivými argumenty se čtenář v obecnosti dostatečně obeznámil v předchozím textu. Tyto informace zde skutečně uvedeny jsou, ale jsou natolik rozmělněny, že pro čtenáře dostatečně v problematice neorientovaného není snadné sledovat potřebné souvislosti.

Následující text je, ačkoli je označen jako „Závěr“, vlastní syntézou získaných výsledků. Popisně zde jsou shrnuty výsledky analýzy slepků i způsoby vzniku výplní jednotlivých objektů. Je jen škoda, že získaná data nejsou dále diskutována např. z hlediska interpretace meziobjektových vztahů, směru působení soliflukce aj. Zcela neopodstatněně je zde zařazena kapitola „Srovnání s typickými soubory sídlištní keramiky“, která evokuje komparaci získaných výsledků s obdobnými výsledky z jiných lokalit. Ve skutečnosti se ale jedná pouze o zběžný přehled několika vybraných prací (zcela schází např. zásadní článek V. Salače „Standardní soubor laténské sídlištní keramiky“ z r. 1998), které se věnují mj. práci s netypologickými vlastnostmi keramických souborů. Kapitola by tak rozhodně měla být řazena (pokud vůbec) v části textu věnované východiskům celé práce a nikoli v jejím závěru.

Z jazykového hlediska není práce problematická, častěji se objevují pouze chyby v interpunkci. V několika případech se setkáváme s mechanickým užíváním cizích termínů, které pak v kontextu textu působí nepatříčně (např. *sensu stricto*, *sensu lato* – nejde o terminologické označení obilných sil/zásobních jam, ale o termíny označující šíři vymezení těchto pojmů aj.). Práce je doprovázena přehlednými a názornými grafy a řezy objekty doplněnými schématickým znázorněním distribuce slepků v jednotlivých výplních.

Z podstaty předložené práce je jasné, že samotné zpracování materiálu vyžadovalo nebetyčné úsilí. Autorka prokazuje přehled o aktuální odborné literatuře související s tématem. Cíle práce byly naplněny, hlubší pozornost by jistě zasloužilo rozpracování metodiky. Práci ovšem škodí zejména její nevhodná a v některých případech až matoucí struktura. Ta má za následek velmi obtížnou orientaci v klíčových partiích textu a tak ovlivňuje i celkové vyznění práce.

Hodnocení: D

Datum: 22. 8. 2016

Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.